

Stosowana geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna w świetle trzeciego kryterium ewaluacji jakości działalności naukowej

Applied socio-economic geography and spatial management as seen in terms of Criterion 3 for evaluating the quality of scientific activity in Poland

Maciej Tarkowski Tomasz Michalski Marcin Połom

Uniwersytet Gdański

Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

ul. Jana Bażyńskiego 4, 80-309 Gdańsk

maciej.tarkowski@ug.edu.pl • tomasz.michalski@ug.edu.pl • marcin.polom@ug.edu.pl

Zarys treści. Celem artykułu jest charakterystyka wpływu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej na otoczenie w latach 2017-2021. Dotychczas zagadnienie to nie było badane w odniesieniu do zbioru podmiotów wchodzących w skład dyscypliny nauki administracyjnie wyodrębnionej w 2018 r. Analiza objęła usystematyzowany zbiór szczegółowych informacji na temat działalności praktycznej powstały na potrzeby ewaluacji jakości działalności naukowej. Posłużono się metodą wtórnej analizy jakościowej. Potwierdzono istotną rolę dyscypliny w działaniach na rzecz otoczenia społecznego i gospodarczego, w szczególności w programowaniu interwencji w dziedzinie kapitału terytorialnego i w podnoszeniu prakseologicznej jakości polityki zorientowanej terytorialnie. Dominacja funkcji kulturotwórczej, diagnostycznej i decyzyjnej korespondowała z głównymi atutami stosowanej geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej – terytorialną wrażliwością oraz zdolnościami do integracji wiedzy i koordynacji procesów jej kreacji oraz przepływów. Na płaszczyźnie aplikacyjnej podmioty wykazały się bardzo szerokim zakresem i dużą intensywnością współpracy z innymi dyscyplinami, co wydaje się również dobrze rokować z punktu widzenia integracji tej nowej dyscypliny.

Słowa kluczowe: nauka stosowana, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, ewaluacja nauki, Polska.

Keywords: *applied science, socio-economic geography and spatial management, human geography and planning, evaluation of science, Poland.*

Wstęp

Rola nauki oraz charakter zajmujących się nią instytucji kształtują się w interakcji z otoczeniem społecznym. Jako część sfery publicznej podlegają koewolucji w powiązaniu z reformami usług społecznych i instytucji państwa. Transformacja ustrojowa spowodowała znaczące przeobrażenia systemu nauki w Polsce. Początkowo dotyczyły one fundamentów ustrojowych – ustanowienia autonomii uczelni w oparciu o koncepcje wywodzące się jeszcze z okresu międzywojennego (Jabłeczka i Lepori, 2009). Decydujące znaczenie miały lata 2007-2012. W tym czasie powołano Narodowe Centrum Nauki, finansujące badania podstawowe w modelu konkursowym, w oparciu o pomysły badaczy. Powstało również Naro-

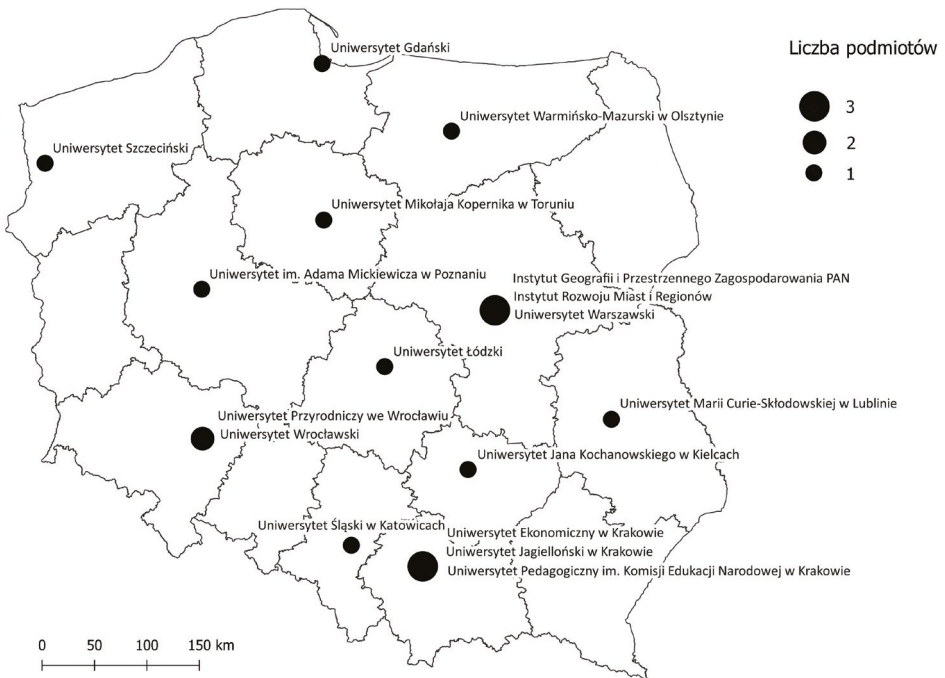
dowe Centrum Badań i Rozwoju oferujące granty w ogólnie zdefiniowanych obszarach nauki stosowanej i wspierające transfer wyników do gospodarki. Jak zauważają Bieliński i Tomczyńska (2019), powstanie drugiej instytucji podyktowane było przekonaniem decydentów o potrzebie zdynamizowania rozwoju gospodarki poprzez transfer wiedzy, w myśl zdobywających wtedy popularność idei gospodarki opartej na wiedzy wraz z koncepcjami o charakterze operacyjnym, w rodzaju potrójnej (początkowo) helisy. Działania te spotkały się ze zróżnicowaną reakcją środowiska akademickiego, co szeroko omówił Kwiek (2015). Według Bielińskiego i Tomczyńskiej (2019) rosnącej randze praktycznej funkcji nauki towarzyszyło wykształcenie się adekwatnych rodzajów etosu naukowego. Obok tradycyjnego etosu nauki akademickiej zaistniał etos przemysłowy i postakademicki. Drugi uzasadniał tworzenie wiedzy stosowanej użytecznej dla określonych grup interesu. Drogą do niego była postępująca komercjalizacja i specjalizacja. Trzeci wykształcił się natomiast jako hybryda etosu akademickiego i przemysłowego, w następstwie wdrażania reform systemu nauki.

Kolejna reforma polskiego systemu nauki, która zaczęła wchodzić w życie w 2018 r., doprowadziła do ugruntowania aplikacyjnego znaczenia badań naukowych. Jedno z trzech ustanowionych kryteriów ewaluacji jakości działalności naukowej za okres 2017-2021 dotyczyło właśnie jej wpływu na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Waga tego kryterium w dziedzinie nauk społecznych określona została na 20%. Dla porównania kryterium poziomu naukowego prowadzonej działalności przypisano wagę 70%, a kryterium efektów finansowych badań naukowych lub prac rozwojowych – 10% (Dańda et al., 2019). Ewaluację przeprowadzono na podstawie ujednoliconego zbioru informacji składającego się z opisów wpływu dostarczonych przez ewaluowane podmioty. Polegała ona na eksperckiej ocenie zasięgu i znaczenia wpływu (Komisja Ewaluacji Nauki, 2021). Choć poprzednie odsłony ewaluacji również uwzględniały aplikacyjną rolę badań naukowych, to jednak stosowane procedury nie były do tego stopnia rozbudowane i sformalizowane. Ponadto, co ma kluczowe znaczenie dla problematyki niniejszego artykułu, ewaluacji poddane zostały dyscypliny naukowe określone w drodze administracyjnej (*Rozporządzenie...*, 2018), w tym niemająca odpowiednika we wcześniej obowiązujących w polskim systemie nauki klasyfikacjach geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Celem artykułu jest charakterystyka wpływu nowo utworzonej dyscypliny nauki – geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej – na otoczenie na podstawie usystematyzowanego zbioru informacji o podmiotach ewaluowanych w tej dyscyplinie. Dyskusja na ten temat była dotychczas prowadzona w ramach koncepcji jedności geografii jako nauki, rzadziej odnosząc się wprost do geografii społeczno-ekonomicznej. Nie była zatem adekwatna do obecnych uwarunkowań instytucjonalnych i kształtującej się reprezentacji nowej dyscypliny. Ponadto nie znajdowała ona oparcia w tak usystematyzowanym i rozległym zbiorze informacji, dającym niedostępny wcześniej wgląd w szczegóły praktycznej działalności ośrodków naukowych. Obok tego dorobku, omówionego szerzej w kolejnej części, bezpośredniej inspiracji w formułowaniu problematyki niniejszego artykułu dostarczyła konferencja naukowa pt. „Teraźniejszość a wyzwania przyszłości geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej”, zorganizowana przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w Poznaniu w kwietniu 2021 r. Jeden z paneli (moderator: Paweł Churski) poświęcony został relacjom pomiędzy poznawczymi a praktycznymi funkcjami nowej dyscypliny. Z zaproponowanych wówczas do dyskusji sześciu pytań (prelegenci: Tomasz Komornicki, Tomasz Ossowicz i Aleksander Noworól), niniejszy artykuł eksploruje problematykę czterech z nich (*Teraźniejszość...*, 2021):

1. Jaka jest rola geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej w kształtowaniu relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym? W jakim stopniu nowa dyscyplina może wzmacniać realizację trzeciej misji uniwersytetu?
2. Jaka jest rola instytucji zrzeszających przedstawicieli geografii i gospodarki przestrzennej w rozwiązywaniu współczesnych problemów społeczeństwa i gospodarki?
3. Jaki jest zakres funkcji praktycznych geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej?
4. Czy praktyczne funkcje geografii społeczno-ekonomicznej są szansą na integrację całej dyscypliny?

Zakres przestrzenny obejmuje 12 polskich ośrodków akademickich, w których położone są siedziby 17 podmiotów ewaluowanych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna (ryc. 1). Sześć podmiotów znajduje się w dwóch miastach – Krakowie i Warszawie. Przy czym siedziba Instytutu Rozwoju Miast i Regionów mieści się w Warszawie, natomiast siedem z 13 zakładów i zespołów prowadzi swoją działalność w Krakowie. Również w strukturze Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, mającego siedzibę w Warszawie, istnieją dwie jednostki działające w innych miastach – Krakowie i Toruniu. Działalność w zakresie analizowanej dyscypliny nauki skupiona jest jednak w Warszawie. Ewaluacji nie poddane zostały natomiast podmioty z dotychczasowych ośrodków geograficznych takich jak: Bydgoszcz, Opole i Słupsk.

Ryc. 1. Podmioty ewaluowane w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna według siedziby w 2022 r.

Distribution of the evaluated Polish entities operating within the discipline of socio-economic geography and spatial management as of 2022

Opracowanie własne na podstawie: Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022).

Okres opracowania obejmuje lata 2017-2021. Dla tego okresu należało udokumentować zaistnienie wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Prace, które były źródłem tego wpływu, mogły powstać w okresie wcześniejszym – w latach 1997-2021.

Tło teoretyczne

Niniejsze opracowanie wpisuje się w mający długą historię nurt analiz stanu polskiej geografii, w tym geografii społeczno-ekonomicznej (np. Pawłowski, 1918-1919; Kiełczewska-Zaleska, 1958; Jahn, 1964; Leszczycki, 1979; Chojnicki et al., 1986; *Czym była...*, 1990; Bański, 2011; Śleszyński, 2016). Pomimo zmian w organizacji nauki w Polsce oraz w procedurach ewaluacji jakości badań naukowych dotychczasowy dorobek stanowi istotne tło teoretyczne dla prowadzonej analizy.

Rozpatrując miejsce geografii w spektrum badań służących celom praktycznym, należy w pierwszej mierze zwrócić uwagę na dwa stanowiska metodologiczne – kognitywizm aktywistyczny oraz praktycyzm aplikacyjny. W pierwszym z nich przyjmuje się, że geografia służy nie tylko opisowi i zrozumieniu otaczającego nas świata, ale także ma za zadanie przewidywanie oraz kontrolowanie zachodzących w przestrzeni zdarzeń i procesów, aby kształtować lepsze niż istniejące środowisko życia człowieka. Z kolei drugie stanowisko zakłada, że geografia w sposób pośredni może przyczyniać się do rozwiązywania problemów praktycznych poprzez należyte wykorzystanie wiedzy geograficznej do dostarczania informacji wyjściowych o charakterze diagnostycznym, budowy prognoz, konstruowania optymalnych modeli systemów i procesów (Chojnicki, 1984).

Analizując system geografii jako nauki w kontekście jej funkcji praktycznych, Parysek (2004) wyróżnia cztery komponenty: (1) społeczność geografów, (2) dziedzinę zainteresowań geografów, (3) działalność badawczą oraz (4) zasoby wiedzy o praktycznym znaczeniu. W jego ramach Parysek (1990, 2002) formułuje sześć praktycznych funkcji geografii:

1. informacyjna (realizowana na pierwszym etapie badań, odpowiada bowiem na pytania: co? gdzie? kiedy?);
2. wyjaśniająca (jest rozwinięciem poprzedniej, odpowiadając na pytania: jak? jakim kosztem? dlaczego?, towarzyszące pytaniom o przedmiot, czas, miejsce, sposób i koszt);
3. diagnostyczna (ma charakter syntetyczny, wnosząc oceny zarówno stanu, jak i czynników wpływających na ten stan);
4. decyzyjna (skupiająca się na wyznaczaniu kierunków różnorodnych działań prowadzących do powstawania złożonych układów organizacyjno-funkcjonalnych);
5. kulturotwórcza (obejmuje zasady, reguły i sposoby ludzkiego działania oraz wytwory pracy ludzkiej);
6. edukacyjno-wychowawcza (odnosi się do tworzenia i propagowania tzw. wiedzy prawdziwej, która m.in. obala mity i przesady, stawia tamę fałszywym informacjom itp.).

W dyskusji na temat aspektu praktycznego w polskich badaniach geograficznych przeważają opracowania odnoszące się do geografii rozpatrywanej jako jedność (Leszczycki, 1962; Wysocki, 1973; Parysek i Mizgajski, 1986, 1991; Parysek, 1990, 2004, 2007; Liszewski, 2011; Śleszyński, 2020). Nie brakuje też prac poświęconych geografii społeczno-

-ekonomicznej (Mazurkiewicz, 1992; Mihaylov, 2020) lub jej subdyscyplin (Parysek, 2002; Szajnowska-Wysocka, 2005). Z punktu widzenia obecnej aplikacyjnej funkcji dyscypliny kluczowym impulsem wyznaczającym kierunki ewolucji zastosowań geografii społeczno-ekonomicznej stała się transformacja systemowa. Zagadnienie to było przedmiotem wielu analiz (por. Chojnicki, 1996; Dutkowski et al., 1999). Maik (2016), syntetyzując je, stwierdził, że wystąpiły trzy główne tendencje obrazujące zmiany w polskiej geografii społeczno-ekonomicznej: (1) poszerzanie pola badawczego (wskutek zarówno różnicowania problematyki badawczej, jak i intensyfikacji związków z innymi dyscyplinami nauk społecznych i humanistycznych); (2) implementacji i konwergencji modeli postępowania badawczego; (3) wprowadzenia nowych modeli i teorii oraz integracji różnych rodzajów wiedzy o odmiennym statusie teoretycznym. Zmiany te skutkowały także m.in. pojawieniem się szerokich możliwości prowadzenia badań o charakterze praktycznym (np. Kistowski, 2007; Churski i Zwoliński, 2011; Baran-Zgłobicka i Harasimiuk, 2016). Zasadniczego znaczenia dla wykrystalizowania się kierunków badań stosowanych w okresie transformacji systemowej upatrywać należy w restytucji samorządności. Zadania, jakie postawiono przed jednostkami samorządu terytorialnego (m.in. dbanie o warunki życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego, kształtowanie zagospodarowania przestrzennego), stworzyły zapotrzebowanie na wiedzę i umiejętności analityczne zdolne uwzględnić terytorialne zróżnicowane czynniki rozwoju. Zdolności te wzmocnił rozwój technologii informacyjnych, w tym geograficznych systemów informacyjnych. Geografia dostarczała również aparatu pojęciowego oraz teoretyczno-metodologicznego, na którym oparto próby urzeczywistnienia koncepcji rozwoju zrównoważonego. Wątki te wyraźnie naznaczyły charakter wpływu dyscypliny na życie społeczno-gospodarcze w okresie 2017-2021, co wykazano w dalszej części analizy.

Materiały i metody

Mając na względzie cel opracowania oraz charakter materiału źródłowego, posłużono się metodą wtórnej analizy jakościowej (Corti i Thompson, 2007). Wynikało to z przyjęcia, za Long-Sutehall et al. (2010), że zadaniem badania może być wygenerowanie i synteza nowych znaczeń z wcześniejszych badań. Heaton (2008) wyróżnia trzy źródła pochodzenia danych pierwotnych – repozytoria formalne, nieformalne i zasoby rozproszone. W niniejszej pracy wykorzystano źródło pierwszego rodzaju. Jest to ogólnodostępna baza danych opisów wpływu przygotowanych na potrzeby ewaluacji kryterium wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki (Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB, 2022). Zawierała ona dane o 38 opisach wpływu (tab. 1). Piętnaście uczelni akademickich zgłosiło po dwa wymagane opisy wpływu. Dwa instytuty badawcze, oprócz łącznie czterech opisów wymaganych, przygotowały kolejne cztery dodatkowe. Dążąc do ukazania możliwie szerokiego spektrum działalności praktycznej, w analizie uwzględniono wszystkie opisy wpływu.

Podstawową jednostką poddaną analizie był opis wpływu. Nie musiał on ograniczać się (i najczęściej nie ograniczał się) do pojedynczej aktywności podmiotu, np. realizacji projektu, opracowania raportu czy ekspertyzy na zamówienie. Wpływ mógł być skomponowany z różnego rodzaju takich działań, którym można było nadać wspólny mianownik. Kryteria ewaluacji wręcz skłaniały do tworzenia złożonych opisów, gdyż zwiększało

Tabela 1. Tytuły opisów wpływu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej na otoczenie społeczno-gospodarcze za okres 2017-2021
38 descriptive titles of impacts capable of being exerted on the (socio-economic) environment relevant to socio-economic geography and spatial management in the years 2017-2021

1.	Adaptacja i rozwój metodyki wyceny nieruchomości w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb jednostek samorządu terytorialnego i sektora bankowego
2.	Badania dostępności transportowej, jako podstawa polityki transportowej na poziomie krajowym i regionalnym
3.	Dziedzictwo kulturowe a społeczeństwo, transformacja i rozwój
4.	Hybrydowe komponenty systemów decyzyjnych na rynku nieruchomości wykorzystywane przez ekspertów, przedsiębiorstwa i instytucje
5.	Implikacje badań nad zrównoważonym i proinnowacyjnym rozwojem regionalnym dla samorządu terytorialnego na poziomie wojewódzkim i ogólnopolskim
6.	Implikacje przygotowania i wdrożenia innowacyjnej strategii ekspansji na rynkach międzynarodowych w sektorze e-commerce dla przedsiębiorstwa IAI SA
7.	Integracja zarządzania publicznego w miejskich obszarach funkcjonalnych (metropolitalnych)
8.	Internetowy Atlas Województwa Kujawsko-Pomorskiego jako narzędzie monitoringu i budowania kompetencji cyfrowych społeczeństwa
9.	Monografia – Atlas obszarów wiejskich w Polsce
10.	Monografia – Planowanie przestrzenne w gminach
11.	Monografia: Wpływ wybranych korytarzy drogowych na środowisko przyrodnicze i rozwój społeczno-ekonomiczny obszarów przyległych
12.	Naukowe podstawy rozwoju regionalnego i zagospodarowania przestrzennego kraju
13.	Opracowanie i wdrożenie narzędzi strategicznego programowania rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego w Gdańsku i obszarze metropolitalnym
14.	Opracowanie oraz wdrożenie metod i narzędzi wzmacniających ochronę krajobrazu w Polsce
15.	Polityka rozwoju zorientowana terytorialnie w skali krajowej, regionalnej i lokalnej
16.	Promocja, kreowanie i rozwój marki turystycznej regionu świętokrzyskiego
17.	Rozwój internetowych narzędzi geoinformacyjnych poszerzających udział społeczeństwa w procesach decyzyjnych w gospodarce przestrzennej
18.	Skuteczne instrumenty minimalizowania skutków depopulacji gmin województwa świętokrzyskiego dla rozwoju gospodarki, rynku pracy, jak i mieszkańców
19.	Spółeczna świadomość przestrzennego wymiaru epidemii COVID-19 w regionie (po)przemysłowym
20.	Systemy zarządzania obszarami chronionymi i kształtowanie polityki ich rozwoju
21.	Urbanizacja i przemiany struktury osadniczej w procesie budowania bezpieczeństwa państwa
22.	Wielowymiarowy rozwój pogranicza polsko-ukraińskiego dzięki utworzeniu Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Roztocze”
23.	Wpływ badań geografii społeczno-ekonomicznej na zagospodarowanie przestrzeni w układach międzynarodowych, krajowych, regionalnych i lokalnych
24.	Wpływ działalności naukowej geografii społeczno-ekonomicznej oraz dydaktyki geografii i przedsiębiorczości na poziom edukacji w Polsce i zagranicą
25.	Wpływ edukacyjny i społeczny Geograficzno-politycznego atlasu Polski. Polska w świecie współczesnym
26.	Wsparcie polityk międzynarodowych na rzecz zrównoważonego rozwoju Karpat
27.	Wsparcie polityki kształtowania współpracy transgranicznej w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza polsko-niemieckiego
28.	Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich i upowszechnianie wiedzy o współczesnych przekształceniach społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich
29.	Wsparcie zarządzania rozwojem terytorialnym w skali ogólnopolskiej, regionalnej i lokalnej
30.	Wsparcie polityk rozwoju społeczno-gospodarczego i optymalizacja jego wpływu na zmiany klimatyczne

31.	Wykorzystanie wyników wielowymiarowych badań nad zrównoważonym rozwojem metropolii w programowaniu rozwoju miast i regionów
32.	Wzmocnienie funkcjonowania administracji publicznej w obszarze polityki miejskiej
33.	Wzmocnienie funkcjonowania administracji publicznej w zakresie gospodarki przestrzennej i zarządzania obszarami miejskimi
34.	Zachowanie unikalnych wartości Ogrodu Botanicznego UMCS poprzez merytoryczne wsparcie decyzji władz Lublina o zablokowaniu inwestycji w jego otoczeniu
35.	Zmiany na rzecz transformacji społeczno-ekonomicznej regionu i sprawiedliwej transformacji (just transition)
36.	Zmiany w edukacji jako efekt badań nad nową koncepcją kształcenia geograficznego
37.	Zwiększanie partycypacji społecznej w planowaniu regionalnym UE poprzez cyfryzację
38.	Zwiększenie jakości zarządzania zielenią miejską w miastach

Źródło: Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022). W tytułach trzech opisów dokonano zmian redakcyjnych polegających na usunięciu informacji bibliograficznych.

to szansę uzyskania korzystnej oceny. Uwzględniano w niej dwa aspekty: znaczenie wpływu (znikome, ograniczone, istotne, przełomowe) oraz jego zasięg (marginalny, lokalny, regionalny, krajowy, międzynarodowy). W ewaluacji znaczenia recenzenci kierowali się zdefiniowanymi przesłankami. Przykładowo, wpływ o znaczeniu przełomowym powinien: „skutkować zasadniczą zmianą rozwiązań praktycznych lub zasadniczą zmianą sposobu myślenia”; „wprowadzać nowe rozwiązania praktyczne lub kreować nowy sposób myślenia”; „prowadzić do zaprzestania stosowania istniejących rozwiązań praktycznych lub do wyeliminowania sposobu myślenia”; „chronić przed rozwiązaniami praktycznymi lub przed sposobem myślenia, które mogłyby mieć zasadnicze i niekorzystne znaczenie” (Komisja Ewaluacji Nauki, 2021, s. 16). W praktyce skłaniało to podmioty do budowy opisu wpływu obejmującego różne działania o charakterze aplikacyjnym, uwypuklającego kompleksowość działań i synergię ich efektów. Kryteria ewaluacji zasięgu oddziaływania tylko wzmacniały takie podejście. W ocenie podmiotów przygotowujących opisy, pojedyncze projekty o zasięgu międzynarodowym, choć dające szansę na wysoką ocenę w kategorii zasięgu wpływu, mogły nieść ryzyko niższej oceny znaczenia. Zatem łączenie w jednym opisie działań o różnym zasięgu, ale wspólnym mianowniku w postaci problematyki, mogło uchodzić za rozwiązanie optymalne. Kryteria ewaluacji premiowały ponadto interdyscyplinarność wpływu. Była ona podkreślana w 3/4 opisów, co nie zaskakuje, biorąc pod uwagę tematykę (tab. 1). Choć niniejsze opracowanie abstrahuje od procedur ewaluacji, wykorzystując jedynie zgromadzone na jej potrzeby informacje, to świadomość uwarunkowań, w jakich powstawały opisy, jest nieodzowna dla interpretacji uzyskanych wyników.

Podsumowując analizę materiału źródłowego i jego wartość badawczą, która wynika przede wszystkim z systematyczności i kompleksowości ujęcia problematyki w odniesieniu do nowo powstałej dyscypliny nauki, zaznaczyć należy jego słabe strony i wynikające z nich ograniczenia badawcze. Po pierwsze, zbiór danych dotyczy podmiotów ewaluowanych w dyscyplinie, pomija więc te ośrodki, w których z różnych powodów nie zdecydowano się na formalizację działalności mieszczącej się w polu badawczym geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej. Po drugie, powstał w ściśle określonym celu, jakim było uzyskanie jak najwyższej kategorii naukowej. Po trzecie, ma on narzuconą formę opisu wpływu, który z uwagi na kryteria ewaluacji łączy w sobie różne aktywności podmiotów w zakresie wpływu na otoczenie. Po czwarte, ograniczona liczba opisów wpływu wymagała selekcji materiału i ukierunkowania tematyki opisów. Każdy podmiot kierował się w tym

zakresie indywidualnymi kalkulacjami. Ponadto takie ujęcie stwarzało ryzyko nadmiernej generalizacji i pozornej spójności oddziaływania konstruowanej *post-factum*.

Mimo że materiał pozwala na pewne uogólnienia ilościowe, to największy ładunek informacyjny zawarty jest w danych jakościowych. Dlatego w toku cząstkowych analiz posłużono się opisem oraz zastosowano jakościową analizę porównawczą (Schneider i Wagemann, 2012; Rubinson, 2019). Poszukując odpowiedzi na pytania badawcze, przeanalizowano sześć aspektów aktywności każdego z podmiotów – problematykę wpływu, skalę geograficzną, formę oddziaływania, rolę podmiotów, funkcje praktyczne oraz interdyscyplinarność wpływu. Poszczególne analizy cząstkowe oparto na adekwatnych i jednorodnych podziorach informacji (pola w bazie danych) (tab. 2). Wyniki zostały poddane dyskusji w kontekście sformułowanych pytań badawczych.

Analiza każdego opisu wpływu przeprowadzona została niezależnie przez dwóch autorów. Wszelkie różnice i wątpliwości były dyskutowane i rozstrzygane w pełnym składzie autorskim. Szczególnie istotne problemy i wątpliwości metodyczne sygnalizowane są w opisie wyników i ich dyskusji. Takie postępowanie nie usuwa ograniczeń wynikających z naukowej biografii, doświadczenia i zainteresowań autorów, które mogą skutkować innym postrzeganiem omawianych kwestii w porównaniu do badaczy wywodzących się z odmiennych tradycji i szkół badawczych współtworzących dyscyplinę – geografii społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną. Mając na względzie odmienną ścieżkę karier akademickich i różnorodność doświadczeń praktycznych, autorzy liczą na ożywioną dyskusję nad poruszaną w tym artykule problematyką.

Tabela 2. Źródła informacji i zakres analizy w odniesieniu do pytań badawczych
Sources of information and scope of analysis concerning the research questions

Pytanie badawcze	Aspekt analizy	Źródło informacji – nazwa pola w bazie danych
Jaka jest rola geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej w kształtowaniu relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym? W jakim stopniu nowa dyscyplina może wzmacniać realizację trzeciej misji uniwersytetu?	Problematyka	Tytuł opisu wpływu, wiodący obszar wpływu, wpływ
	Skala geograficzna	Tytuł opisu wpływu, wpływ, wpływ działalności naukowej – dowód wpływu
Jaka jest rola instytucji zrzeszających przedstawicieli geografii i gospodarki przestrzennej w rozwiązywaniu współczesnych problemów społeczeństwa i gospodarki?	Problematyka	Tytuł opisu wpływu, wiodący obszar wpływu, wpływ
	Forma oddziaływania	Wpływ, wpływ działalności naukowej – dowód wpływu
	Rola podmiotów	Osiągnięcia naukowe/artystyczne – opis bibliograficzny, osiągnięcia naukowe/artystyczne – streszczenie, rola podmiotu
Jaki jest zakres funkcji praktycznych geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej?	Funkcje praktyczne	Wpływ, wpływ działalności naukowej – dowód wpływu
Czy praktyczne funkcje geografii społeczno-ekonomicznej są szansą na integrację całej dyscypliny?	Interdyscyplinarność	Charakterystyka interdyscyplinarności

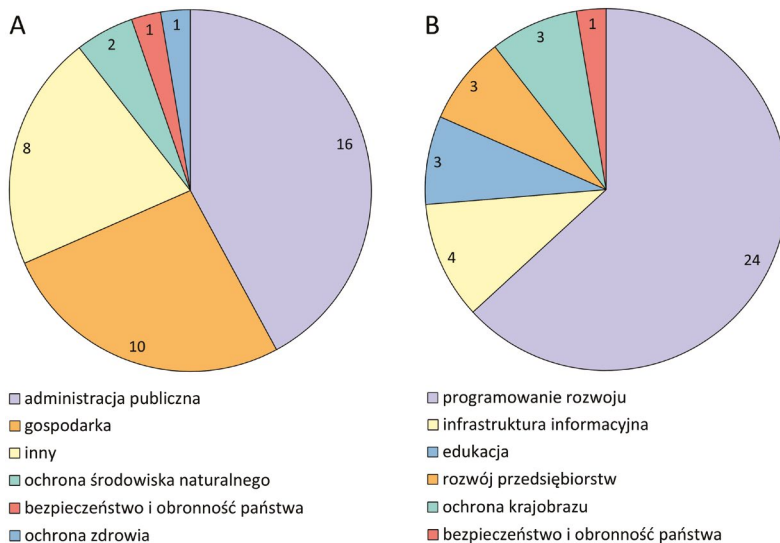
Opracowanie własne.

Rezultaty

Problematyka

Ewaluowane jednostki zobowiązane były do wskazania jednego z sześciu obszarów życia społeczno-gospodarczego, którego dotyczy dany wpływ. Najczęściej wskazywano administrację publiczną, gospodarkę oraz inne, niewymienione obszary (ryc. 2A). Przyjętej w procedurze ewaluacji klasyfikacji nie towarzyszyły precyzyjne wskazówki jej stosowania. Ponadto nie była ona w pełni rozłączna – funkcjonowanie administracji publicznej może bowiem dotyczyć każdego z pozostałych obszarów. Analiza treści opisów wykazała brak jednorodności deklaracji obszarów wpływu. Dobrym przykładem było przypisywanie części projektów, których bezpośrednimi beneficjentami były instytucje administracji publicznej, do obszaru gospodarki. Prawdopodobnie dlatego, że działania administracji publicznej inspirowane wpływem podmiotu miały pośrednio dotyczyć funkcjonowania gospodarki. Aby usystematyzować analizę na potrzeby niniejszego artykułu stworzono autorską klasyfikację na podstawie problematyki oraz kategorii bezpośrednich adresatów wpływu (ryc. 2B). W proponowanym ujęciu dominowały wpływy polegające na udziale podmiotów i/lub ich pracowników w procesach programowania rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego w różnych skalach przestrzennych. W większości miały one wyraźnie regionalno-syntetyczny charakter. Bezpośrednimi adresatami wpływu były instytucje publiczne, pośrednie oddziaływanie na otoczenie było natomiast szerokie. Klasycznym przykładem był udział w pracach na strategiach rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego – najczęściej województw i dużych miast,

Ryc. 2. Obszary (A) i problematyka (B) wpływu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej na otoczenie w okresie 2017-2021

Obszary (A) – według wskazań podmiotów; problematyka (B) – według klasyfikacji własnej autorów
Spheres (A) and aspects (B) to the impact exerted on their environment and circles by entities in socio-economic geography and spatial management in the years 2017-2021 (in line with the authors' own classification)

Opracowanie własne na podstawie: Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022).

ewentualnie obszarów metropolitalnych. Incydentalnie działania dotyczyły obszarów wiejskich. W omawianej kategorii mieściły się też oddziaływania o węższym ukierunkowaniu dotyczące: promocji marki turystycznej, problemów depopulacji, społecznej świadomości przestrzennego wymiaru COVID-19 czy zarządzania zielenią. W nielicznych przypadkach wpływ obejmował kwestie terytorializacji krajowych polityk rozwojowych – przykładem mogą być analizy poświęcone zmianom dostępności transportowej w następstwie rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportu drogowego.

Z punktu widzenia praktycznych zastosowań niewątpliwym atutem dyscypliny są kompetencje w zakresie posługiwania się informacją geograficzną, w szczególności geograficznymi systemami informacyjnymi. Cztery opisy wpływu skupiały się na rozwoju takiej infrastruktury informacyjnej. Działania prowadzone były w dwóch kierunkach: tworzenie cyfrowych atlasów oraz rozwój narzędzi nie tylko dostarczających informacji, ale również wspierających procesy decyzyjne. Adresatami większości tych działań byli odbiorcy niekomercyjni. Wpływ odnotowany został także na tradycyjnym polu edukacji geograficznej. Polegał on na opracowaniu koncepcji tej edukacji (nowej podstawy programowej), rozwoju metodyki nauczania i doskonaleniu pomocy dydaktycznych. Po części działalność ta wiązała się ze współpracą z podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą – wydawcami podręczników. Rozwój metodyki wyceny nieruchomości oraz narzędzi decyzyjnych wspierających tą branżę, a także stworzenie strategii międzynarodowej ekspansji przedsiębiorstwa, to działania na rzecz gospodarki, skierowane do konkretnych przedsiębiorstw. Doskonalenie narzędzi i metod ochrony krajobrazu, łącznie z wprowadzeniem do porządku prawnego pojęcia krajobrazu jako jednostki przyrodniczo-kulturowej, stanowiło kolejną odsłonę wpływu dyscypliny na otoczenie społeczno-gospodarcze. Jeden opis wpływu wymykał się powyższej klasyfikacji. Odpowiadał na potrzeby geografii wojskowej i dotyczył roli terenów miejskich w kształtowaniu obronności państwa.

Skala geograficzna

Wszystkie opisy wpływu odnosiły się do więcej niż jednego z czterech zasięgów przestrzennych: lokalnego, regionalnego, krajowego oraz międzynarodowego. Sześć opisów obejmowało wszystkie cztery skale, 18 miało zasięg krajowy, regionalny i lokalny. Kolejne 12 ograniczało się do dwóch, a jedynie dwa opisy wpływu dotyczyły jednej skali przestrzennej. Pierwszy z nich dotyczył ograniczenia zabudowy w sąsiedztwie ogrodu botanicznego. Z kolei drugi identyfikował osadnicze uwarunkowania bezpieczeństwa państwa. Ten ostatni przykład rodził wątpliwości w przyporządkowaniu do właściwej skali. Z uwagi na układ kompetencji wybór padł na skalę krajową, choć ewentualne urzeczywistnienie opartej na tych uwarunkowaniach koncepcji obronnej może mieć istotne skutki lokalne, a nawet regionalne. Nie mniej rola samorządów obu szczebli w procesie decyzyjnym jest marginalna, a siła wpływu nieznaną, dlatego ograniczono się do wskazania jedynie skali krajowej. Wieloskalowość większości opisów wynikała z dwóch powodów: z wielości projektów kierowanych do jednostek terytorialnych różnych szczebli, składających się na dany opis wpływu oraz z międzyskalowych zależności będących głównie pochodną terytorialnej organizacji kraju i struktur finansowania rozwoju. Przykładowo, strategie rozwoju województw trzeciej generacji terytorializują niektóre aspekty interwencji i uwzględniają również kwestie niebędące bezpośrednią kompetencją samorzą-

dów województw (Szlachta, 2014). Ponadto liczne inwestycje finansowane z regionalnych programów operacyjnych mają także określone oddziaływanie lokalne.

Formy oddziaływania

Analiza opisów wpływu ujawniła szerokie spektrum form oddziaływania na otoczenie społeczno-gospodarcze, na które składały się raporty i ekspertyzy, publikacje naukowe, branżowe, popularyzatorskie, zasoby danych i narzędzia cyfrowe oraz interakcje społeczne (tab. 3).

Raporty i ekspertyzy stanowiły nieodłączną, a zarazem typową formę wpływu. W zależności od warunków umowy mogły być one upubliczniane. W przypadku oddziaływania na większe grupy potencjalnych odbiorców posługiwano się ogólnodostępnymi publikacjami, w tym opracowaniami metodycznymi czy instrukcjami. Środowisko cyfrowe było wykorzystywane w dwóch obszarach – baz danych oraz wsparcia procesów decyzyjnych. Z punktu widzenia dyfuzji wiedzy ukrytej, szczególnie trudnej do transferowania, kluczowe znaczenia miały liczne stosowane i różnorodne formy interakcji społecznych

Tabela 3. Formy wpływu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej na otoczenie w latach 2017-2021
2017-2021 forms of impact of socio-economic geography and spatial management on its relevant environment

Problematyka	Forma	Przykłady
<ul style="list-style-type: none"> • Programowanie rozwoju • Ochrona krajobrazu • Bezpieczeństwo i obronność państwa 	Raporty i ekspertyzy	Diagnozy stanu i projekty strategii rozwoju, ekspertyzy w procesie legislacyjnym, ekspertyzy tematyczne
	Publikacje	Artykuły naukowe i monografie, artykuły w prasie specjalistycznej, opracowania metodyczne, instrukcje, materiały szkoleniowe
	Zasoby i narzędzia cyfrowe	Bazy danych przestrzennych, wskaźniki monitoringu, platforma wymiany informacji, mapy tematyczne on-line
	Interakcje społeczne	Organizacja i udział w kongresach, konferencjach, seminariach i warsztatach, wypowiedzi do mediów, żywe laboratorium, młodzieżowy inkubator przedsiębiorczości
Infrastruktura informacyjna	Raporty i ekspertyzy	Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko, miejskie plany adaptacji
	Zasoby i narzędzia cyfrowe	Atlas internetowy, narzędzia konsultacji – geoankieta i geodyskusja, modele wsparcia decyzji w kontekście zmian klimatu
Rozwój przedsiębiorstw	Raporty i ekspertyzy	Strategia przedsiębiorstwa
	Publikacje	Artykuły w prasie specjalistycznej
	Zasoby i narzędzia cyfrowe	Algorytm zautomatyzowanej wyceny nieruchomości, mapa przeciętnych wartości nieruchomości
Edukacja	Raporty i ekspertyzy	Koncepcja kształcenia geograficznego, w tym podstawa programowa
	Publikacje	Artykuły naukowe, podręczniki szkolne, poradniki metodyczne, komentarze do podstaw programowych, scenariusze lekcji
	Zasoby i narzędzia cyfrowe	Atlas do pobrania ze strony www, wideolekcje
	Interakcje społeczne	Szkolenia dla nauczycieli, lekcje pokazowe dla szkół

Opracowanie własne na podstawie: Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022).

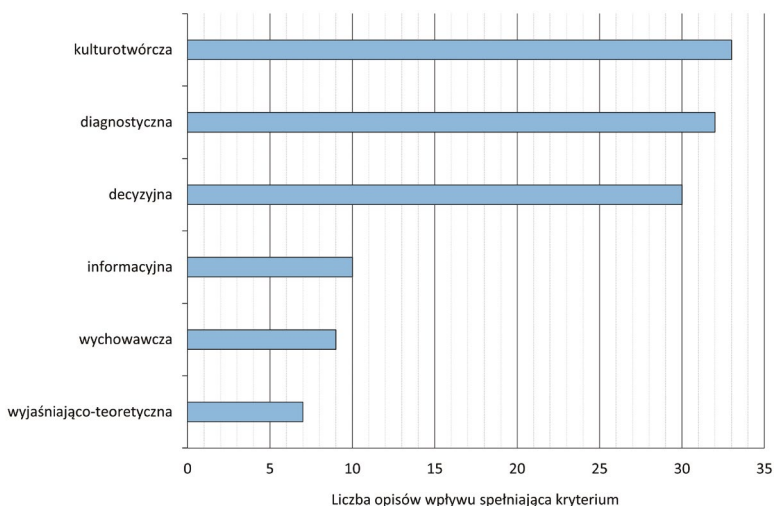
pozwalających na interakcje między wiedzą jawną a ukrytą poprzez eksternalizację (formalizację wiedzy nieformalnej), socjalizację (uczenie przez interakcje), internalizację (wykorzystanie wiedzy formalnej) i kombinację (wzbogacenie wiedzy) (Nonaka i Takeuchi, 1995).

Funkcje praktyczne

Analizowane opisy łącznie wskazywały na pełnienie przez dyscyplinę wszystkich funkcji praktycznych zidentyfikowanych przez Paryska (1990, 2002). Taki wniosek nasuwa się po analizie pól „Wpływ” i „Wpływ działalności naukowej – dowód wpływu”. W szczególności użyteczna dla klasyfikacji funkcjonalnej opisów wpływu była charakterystyka dowodów wpływu. Określała ona rolę pracowników podmiotu w opisywanych przedsięwzięciach, a także przeznaczenie, formę, zakres i sposób oddziaływania na otoczenie społeczno-gospodarcze. Pod względem częstości występowania wskazać można dwie grupy funkcji praktycznych. Funkcje kulturotwórczą, diagnostyczną i decyzyjną wypełniała zdecydowana większość opisów wpływu, podczas gdy pozostałe trzy spotykano wyraźnie rzadziej (ryc. 3).

Funkcja kulturotwórcza cechowała wszystkie opisy wpływu, zakładając, że wiąże się z powstawaniem wytworów pracy ludzkiej. W niniejszej analizie ograniczono jej rozumienie do wpływu na zasady, reguły i sposoby ludzkiego działania. Nadal cechowała ona większość opisów (ryc. 3), gdyż interwencja w przepływy wiedzy sprowadza się w dużej mierze do wspierania takich zasad, reguł i sposobów współdziałania (tab. 4).

Funkcje diagnostyczna i decyzyjna cechowały przede wszystkim opisy wpływu, których problematykę stanowiło programowanie rozwoju, ochrona krajobrazu, infrastruktura informacyjna i gospodarka. Urzeczywistniana była ona w postaci opracowań diagnostycznych, projektów strategii i programów, jak i w postaci mechanizmów wsparcia procesów decyzyjnych. Funkcje informacyjna i wyjaśniająco-teoretyczna w czystej postaci występowały

Ryc. 3. Funkcje praktyczne geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej w okresie 2017-2021
Practical functions of socio-economic geography and spatial management in the years 2017-2021
 Opracowanie własne na podstawie: Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022).

Tabela 4. Funkcje praktyczne i sposoby oddziaływania geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej na otoczenie w okresie 2017-2021*Practical functions and modes of impact on its environment manifested by socio-economic geography and spatial management in the years 2017-2021*

Funkcja	Oddziaływanie
Kulturotwórcza	Wzmacnianie procedur i mechanizmów polityki opartej na dowodach, budowanie zdolności programowania rozwoju lokalnego i regionalnego oraz planowania przestrzennego, wsparcie terytorializacji polityk i programów krajowych oraz międzynarodowych, wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego
Diagnostyczna	Diagnozy stanu – uwarunkowania, przebieg, stan i konsekwencje procesów rozwoju lokalnego i regionalnego
Decyzyjna	Rekomendacje i koncepcje, projekty dokumentów strategicznych, wsparcie procesów decyzyjnych
Informacyjna	Artykuły naukowe, dane przestrzenne i mapy, koncepcje monitoringu i wskaźniki
Edukacyjno-wychowawcza	Popularyzacja wiedzy naukowej, doskonalenie podręczników i innych narzędzi dydaktycznych, wsparcie oddolnych projektów edukacyjnych
Wyjaśniająco-teoretyczna	Artykuły naukowe i monografie, opisy towarzyszące mapom, przewodniki i instrukcje

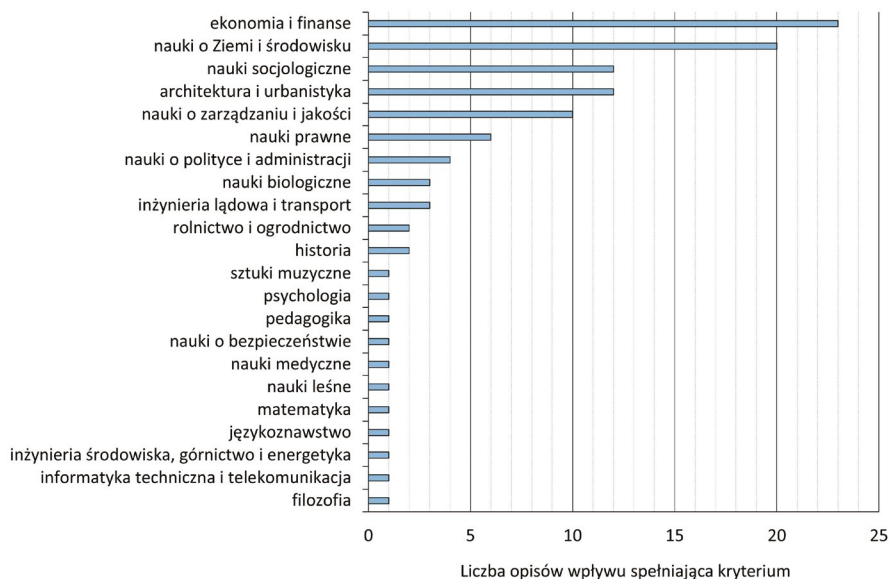
Opracowanie własne na podstawie: *Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022)*.

powwały rządziej, gdyż zastępowane były poprzez diagnozę – formę syntetyzującą wiedzę faktograficzną i eksplanacyjną adekwatną do potrzeb konkretnych użytkowników (Dutkowski, 2004). Stosując łagodne kryterium klasyfikacji, funkcję edukacyjno-wychowawczą przypisać można by większości opisów wpływu. Jednak istotne znaczenie odgrywała ona w przedsięwzięciach poświęconych edukacji geograficznej, zmianom klimatu, współpracy transgranicznej oraz mających charakter monografii (ryc. 3, tab. 4).

Interdyscyplinarność

Interdyscyplinarny charakter był podkreślany w 31 na 38 opisów wpływu. Kwestia ta była łatwa do ilościowego określenia, gdyż podmioty musiały jednoznacznie zadeklarować interdyscyplinarność wpływu bądź jej brak. Ponadto takie deklaracje zostały solidnie uzasadnione (pole „charakterystyka interdyscyplinarności”), przede wszystkim rozległością i złożonością przedmiotu analiz, w drugiej kolejności syntetycznym charakterem oczekiwanych rezultatów i ich zastosowań w dziedzinach życia społeczno-gospodarczego wykraczających poza pole badawcze jednej dyscypliny. Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna wywierała wpływ społeczno-gospodarczy, współpracując z przedstawicielami 22 dyscyplin naukowych. Zważając, że w klasyfikacji istniało ich 48, pole kooperacji było szerokie. Interdyscyplinarność objawiała się w postaci zespołów badawczych składających się z przedstawicieli kilku dyscyplin, co było podyktowane potrzebą wykorzystania różnorodnych koncepcji teoretycznych, metod i technik badawczych. Najczęściej – w 10 opisach – wskazywano na kooperację z przedstawicielami 4 dyscyplin. Współpraca z badaczami pochodzącymi z 3-5 dyscyplin została łącznie wskazana w 23 z 31 interdyscyplinarnych opisów.

Pod względem częstości wskazań zdecydowanie wyróżniała się ekonomia i finanse oraz nauki o Ziemi i środowisku. Liczne wskazania padły również na architekturę i urbanistykę, nauki socjologiczne oraz nauki o zarządzaniu i jakości (ryc. 4).

Ryc. 4. Dyscypliny nauki zaangażowane we wpływ geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej na otoczenie w okresie 2017-2021

Disciplines of science involved in the impact socio-economic geography and spatial management was able to exert on its environment in the years 2017-2021

Opracowanie własne na podstawie: *Ośrodek Przetwarzania Informacji – PIB (2022)*.

Siedem opisów wpływu nie wiązało się z aktywnością interdyscyplinarną. Pośród nich znalazły się takie, które bazowały na specjalistycznej wiedzy i umiejętnościach stanowiących atuty dyscypliny (geoinformacyjne narzędzia wsparcia procesu decyzyjnego, metodyka wyceny nieruchomości), jak i takie, które wydały się być predysponowane do podejścia interdyscyplinarnego (rozwój obszarów wiejskich, depopulacja, promocja marki turystycznej, współpraca transgraniczna, zarządzanie obszarami metropolitalnymi), a jednak wykonywane były przez zespoły wywodzące się tylko z analizowanej dyscypliny. W niniejszym artykule, w przeciwieństwie do zasad ewaluacji, fakt ten nie jest apriorycznie wartościowany negatywnie, a analizowany zbiór informacji nie pozwolił na określenie przyczyn braku współpracy interdyscyplinarnej.

Rola podmiotów

Ewaluowane podmioty dzięki w miarę stabilnemu finansowaniu publicznemu mogły ukształtować zasoby osobowe, administracyjne, techniczne i finansowe umożliwiające oddziaływanie na otoczenie. Bliskość problematyki badawczej geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej oraz potrzeb praktyki rozwoju regionalnego i lokalnego ułatwiała implementację wyników badań statutowych. W takim modelu wpływu szczególną rolę odgrywali konkretni pracownicy, co podkreślano dość często w opisach. Zwracano uwagę na doświadczenie pracy poza instytucjami naukowymi, będące rodzajem kapitału pomostowego ułatwiającego nawiązanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Ponadto odnotowano nieliczne, ale interesujące próby organizacyjnego wsparcia takiej działalności.

Przykłady to studia podyplomowe Akademia Dziedzictwa (AE w Krakowie), Centrum Badań Metropolitalnych UAM wraz cyklem warsztatów Akademia Metropolitalna, projekt *Shrink Smart* (UŚ w Katowicach), *Living Lab GeoDesign in Rural Poland* – koncepcja zaangażowania użytkowników w rozwój technologii (UŁ) czy laboratoria miejskie (IRMiR).

Dyskusja

Rola dyscypliny w kształtowaniu relacji z otoczeniem

Analiza opisów wpływu geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej wskazuje na kluczowe znaczenie dyscypliny w formułowaniu polityk opartych na dowodach. Według *Szarfenberga (2011)* taka polityka sprowadza się do wyboru interwencji o najwyższej wielowymiarowo rozumianej sprawności i upowszechnianiu sprawdzonych interwencji. Logiką wyboru jest zastępowanie programów interwencji niepopartych dowodami, programami o naukowo potwierdzonej jakości i wartości, a także wypieranie programów o naukowo potwierdzonej niskiej jakości i wartości przez takie, które reprezentują wyższą, również naukowo potwierdzoną jakość i wartość. Formułowaniu tak rozumianych polityk sprzyja niemonotoniczna logika geograficznego rozumowania (*Simandan, 2012*) w ramach której, po pierwsze – nowe ustalenia mogą powodować zmianę stanowiska, a nie jedynie dostarczać potwierdzenia wcześniej znanych wniosków, po drugie – kolejne informacje nie dają pewności przybliżenia do prawdy (*Resher, 2009*). Następstwem m.in. takiego rozumowania jest pluralizm przedmiotowy i metodologiczny dyscypliny oraz zakorzenione głęboko w tradycji, przynajmniej geografii społeczno-ekonomicznej, postulaty formułowania prawidłowości przy jednoczesnym ich weryfikowaniu w określonych miejscach na Ziemi (*Lisowski, 2016*). Te cechy pozwalają efektywnie diagnozować i programować polityki publiczne adekwatnie do różnorodnych konfiguracji kapitału terytorialnego i w różnych skalach przestrzennych. Ograniczają jednocześnie ryzyko nadmiernej generalizacji przedmiotowej, czasowej i przestrzennej procesów rozwoju (*Domański, 2004*) oraz wdrażania niewrażliwych terytorialnie, standardowych rozwiązań (*Churski, 2018*). Ukierunkowanie zdecydowanej większości wpływów na interwencję publiczną oraz ich wieloskalowość wyraźnie określają rolę dyscypliny w kształtowaniu relacji z otoczeniem. Ponadto, zaangażowanie w sprawy publiczne pozwala stwierdzić, że wyodrębnienie nowej dyscypliny w składzie poszerzonym o podmioty wywodzące się z innych dziedzin niż geografia, nie spowodowało zerwania z państwowotwórczą rolą, jaką pełniła geografia od początku formowania nowoczesnych państw narodowych (*Lisowski, 2016*).

Pluralizm przedmiotowy i metodologiczny ma z punktu widzenia aplikacyjnej roli dyscypliny jeszcze jeden atut. Niemożność odseparowania przedmiotu badań od dyscyplin pokrewnych skutkuje względnie dużą znajomością ich teorii i metod wśród przedstawicieli dyscypliny. Nierzadko podbudowana jest ona różnorodnością ścieżek kariery naukowej. Kompleksowe, holistyczne podejście umożliwia geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej integrację wiedzy rozproszonej w różnych dyscyplinach (*Lee i Sui, 2015*). W praktyce oznacza częste przyjmowanie przez przedstawicieli dyscypliny roli generalisty – wszechstronnego koordynatora, dysponującego szerokim zakresem doświadczeń i wiedzy, które przynajmniej fragmentarycznie pokrywają się z wiedzą innych członków zespołu, głównie specjalistów (*Woo et al., 2022*). Taki obraz nierzadko pojawia się w opisach wpływu, potwierdzając integracyjną i koordynacyjną rolę dyscypliny

w relacjach z otoczeniem. W tym miejscu konieczne są dwa zastrzeżenia wynikające ze specyficznego przeznaczenia materiału źródłowego. Po pierwsze, centralna pozycja dyscypliny po części może wynikać po prostu z optyki samych opisów wpływu, które wysuwają ją na plan pierwszy, przed inne dyscypliny zaangażowane w opisywane działania. W tym kontekście warto byłoby poznać wyniki analogicznych analiz dla innych dyscyplin zaangażowanych na analizowanym polu wpływu. Po drugie, kryteria ewaluacji mogły prowadzić do selekcji dokonających o największym wpływie, a argument integracji i koordynacji wydaje się wychodzić im na przeciw.

Konkludując oba atuty – terytorialnej wrażliwości oraz funkcji integracyjnej i koordynacyjnej w kształtowaniu polityki opartych na dowodach – należy jednoznacznie podkreślić istotną rolę dyscypliny w urzeczywistnianiu trzeciej misji uniwersytetu/akademii, zakładającej działania na rzecz otoczenia społecznego i gospodarczego, szczególnie gdy działania dotyczą elementów kapitału terytorialnego. Używając określenia Szarfenberga (2011, s. 16) wymienione atuty pozwalają podnosić „jakość prakseologiczną polityki” zorientowanej terytorialnie.

Rola organizacji w rozwiązywaniu współczesnych problemów społeczeństwa i gospodarki

Niniejsza kwestia wymaga podzielenia argumentacji na trzy wątki – udziału indywidualnego i zorganizowanego, formy wpływu oraz adekwatności jego ukierunkowania względem najważniejszych problemów społeczeństwa i gospodarki.

Po pierwsze, należy pamiętać, że w procedurze ewaluacji uznanie wpływu za urzeczywistniony przez dany podmiot nie wymagało jego oficjalnego zaangażowania. Wystarczającym kryterium było uczestnictwo pracownika, zatrudnionego w podmiocie w okresie ewaluacji. Niektóre opisy pozwalały na rozróżnienie formy zaangażowania, jednak całość materiału nie stwarzała możliwości choćby przybliżonych uogólnień. Kwestię tą można jednak skomentować – przynajmniej dwojako. Z perspektywy komponentów systemu nauki (Parysek, 2004) analizowane opisy wskazywały na praktyczną użyteczność każdego z nich: społeczności, dziedziny zainteresowań, działalności badawczej oraz zasobów wiedzy. Indywidualni badacze z doświadczeniem praktycznym w tym ujęciu, używając kategorii zaproponowanych przez Nonaka i Takeuchi (1995), pomagają internalizować wiedzę formalną poprzez podmioty w otoczeniu. Jednocześnie interakcje te mogą sprzyjać eksternalizacji wiedzy nieformalnej, socjalizacji i kombinacji, które mogą być wartościowe zarówno dla otoczenia, jak i jakości badań naukowych. Same podmioty, w świetle opisów wpływu, jawią się w większości jako mało aktywni dysponenti budowanych, często przez pokolenia, zasobów przede wszystkim osobowych i technicznych, choć podkreślić trzeba próby organizacyjnego wsparcia analizowanej działalności. Trudność w tej materii polega m.in. na nieadekwatności istniejących uczelnianych rozwiązań (centra transferu technologii, spółki celowe) do specyfiki wiedzy tworzonej przez geografę społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną.

Po drugie, należy podkreślić powszechność form wpływu w postaci interakcji społecznych. Istota tych działań wymagała zaangażowania większej części zasobów podmiotów niż ma to z reguły miejsce w przypadku aktywności czysto doradczych. Znaczenie tych działań dla rozwiązywania problemów współczesności było dwojakie. Ułatwiało przepływy wiedzy ukrytej, wzmacniając lokalny/regionalny system innowacji, a przy okazji

również pomostowy kapitał społeczny. Ponadto sprzyjało dyfuzji wiedzy poza wąski krąg zamawiających określoną usługę.

Trzecia uwaga ma charakter normatywny. Podkreślając kluczową rangę wyzwań związanych z przeciwdziałaniem antropogenicznej zmianie klimatu i szerzej, przekraczaniem kolejnych granic planetarnych, należy postawić pytanie, czy w tym kontekście efekty wpływu są właściwie adresowane. Analizowany materiał nie jest wystarczająco szczegółowy, aby pozwalał na jednoznaczne oceny, nie mniej nie skłania do optymizmu. Niewątpliwie strategiczne oceny oddziaływania na środowisko, miejskie plany adaptacji, projekty związane z ochroną krajobrazu, działania na polu edukacji odpowiadają wskazanym wyzwaniom. Tego rodzaju działania, przynajmniej w świetle analizowanego materiału, nie były jednak dominujące. Kwestią wymagającą dalszych badań jest to, na ile poważnie potraktowano wyzwanie zielonej transformacji w licznych działaniach z zakresu programowania rozwoju lokalnego, regionalnego i terytorializacji polityk wyższego szczebla oraz jaką rolę w takim ukierunkowaniu odegrały analizowane podmioty.

Zakres funkcji praktycznych

Dominacja funkcji kulturotwórczej, diagnostycznej i decyzyjnej dobrze koresponduje z głównymi atutami stosowanej geografii ekonomicznej i gospodarki przestrzennej – terytorialną wrażliwością oraz zdolnościami do integracji wiedzy i koordynacji procesów jej kreacji oraz przepływow. W zakresie funkcji należy również liczyć się z nadreprezentacją tych trzech dominujących w stosunku do ich znaczenia w ogóle działalności praktycznej dyscypliny, co wynika z logiki i kryteriów ewaluacji. Zastrzeżenia podniesione powyżej w tym aspekcie również mają znaczenie.

Z punktu widzenia wpływu dyscypliny na otoczenie w zakresie programowania rozwoju krytyczne znaczenie ma funkcja decyzyjna. Jak wskazują doświadczenia różnego rodzaju polityk poziomu lokalnego i regionalnego, etap diagnozy nie nastęrcza większych problemów w przeciwieństwie do etapu decyzyjnego (Foray, 2015). Zasadniczą trudność sprawia perspektywiczny charakter ustaleń, konieczność wyważania rozbieżnych interesów uczestników procesu oraz legitymizacja społeczna proponowanej wizji i celów. Biorąc pod uwagę liczne narzędzia społecznych interakcji wydaje się, że dyscyplina jest dobrze przygotowana i konkurencyjna względem innych w stosowaniu partycypacyjnego modelu programowania rozwoju (Szlachta, 2014). Używając kategorii proponowanych przez Chojnickiego (1984), oddziaływanie dyscypliny na otoczenie przebiega raczej w modelu praktycyzmu aplikacyjnego niż kognitywizmu aktywistycznego, co wynika nie tylko z przywiązywania coraz większej wagi do procesów zlokalizowanego współwytwarzania wiedzy (Fagiewicz et al., 2021) czy otwartych innowacji (Bigliardi et al., 2021), ale także przyjętych rozwiązań ustrojowych – demokratycznej, a nie merytokratycznej legitymacji władzy i polityki.

Integracja dyscypliny poprzez funkcje praktyczne

Istotnym elementem ewaluacji był interdyscyplinarny charakter wpływu dyscypliny na otoczenie. Na płaszczyźnie aplikacyjnej geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna wykazała się bardzo szerokim zakresem i dużą intensywnością współpracy z innymi dyscyplinami. Taka deklaracja stwarzała szansę uzyskania lepszego wyniku w ewaluacji. W związku z tym można przypuszczać, że opisy celowo były konstruowane tak, aby

uwypuklić ten atut działalności praktycznej i w analizowanych wynikach mamy do czynienia z nadreprezentacją działań interdyscyplinarnych. Nie mniej taki obraz w ogólności nie jest ewaluacyjnym artefaktem, a raczej potwierdzeniem znanych już prawidłowości dotyczących geografii (Stachowiak i Bajerski, 2012). Ponadto zestawienie dyscyplin najczęściej wymienianych w opisach wpływu (ekonomia i finanse, nauki o Ziemi i środowisku, architektura i urbanistyka, nauki socjologiczne oraz nauki o zarządzaniu i jakości) w większości pokrywa się z propozycją Lisowskiego (2016) identyfikującą główne płaszczyzny interakcji pomiędzy geografią społeczno-ekonomiczną i gospodarką przestrzenną.

Duża i głęboko zakorzeniona w tradycji badawczej zdolność analizowanych podmiotów do interdyscyplinarnej współpracy wydaje się być dobrym prognostykiem dla integracji całej dyscypliny. Biorąc pod uwagę wykazaną powszechność tej współpracy należy postawić pytanie, czy praktyczne funkcje mają w sobie większy potencjał integracyjny niż badania podstawowe. Kwestia ta wymaga dalszych analiz, np. na podstawie materiałów ewaluacyjnych dotyczących kryterium pierwszego, czyli aktywności publikacyjnej. Kolejne zagadnienie, któremu warto się przyjrzeć, to pragmatyczne motywy tworzenia interdyscyplinarnych zespołów – czy powstawały one z inicjatywy badaczy, czy raczej były w pośredni lub wręcz bezpośredni sposób wymagane przez zamawiających usługi badawcze. Na koniec należy też wspomnieć o słabości materiału badawczego w kontekście pytania o zdolności integracji nowej dyscypliny. Otóż w formularzu, co logiczne, można było wskazać interakcje z innymi dyscyplinami, a nie wewnątrz nowej dyscypliny, tworzonej przez jednostki wywodzące się z tradycji geografii, ekonomii czy geodezji i kartografii. Nie mniej wydaje się, że ogólna zdolność do współpracy i otwartość na teorię i metodologię innych dyscyplin dostrzeżona w działalności praktycznej jest czynnikiem kluczowym dla integracji.

Podsumowanie

Wkład niniejszej analizy do stanu wiedzy naukowej wynika z dwóch przesłanek. Po pierwsze, analizie poddano aplikacyjny dorobek dyscypliny, która administracyjnie została wydzielona w 2018 r. Decyzja ta miała nie tylko konsekwencje formalne, ale także głęboko zmieniła realia funkcjonowania podmiotów wywodzących się z różnych tradycji i szkół naukowych, istniejących na uniwersytetach klasycznych, pedagogicznych, ekonomicznych i przyrodniczych oraz w instytutach badawczych. Poniższa analiza, w takim właśnie kształcie instytucjonalnym, ma pionierski charakter. Po drugie, opiera się ona na usystematyzowanym materiale źródłowym, powstałym na potrzeby ewaluacji jednostek w zakresie ich wpływu na otoczenie społeczno-gospodarcze. W tak sformalizowany i szczegółowy sposób ewaluacji tego komponentu dotąd nie prowadzono, w związku z tym sam materiał źródłowy, jak i wyniki jego analizy, mają dużą wartość poznawczą.

Wyniki analiz pozwoliły wskazać istotę wpływu dyscypliny na otoczenie społeczne i gospodarcze. Było nią wsparcie programowania interwencji ukierunkowanej na wzmocnienie kapitału terytorialnego. Prowadzone działania pełniły więc funkcje kulturotwórcze, diagnostyczne i decyzyjne. Aktywnością na tym polu wykazywali się przede wszystkim konkretni pracownicy, wykorzystujący zasoby ewaluowanych podmiotów. Należy jednak próby organizacyjnego wsparcia takich działań w postaci ośrodków ukierunkowanych na badania stosowane czy uczestnictwa w projektach, głównie na rzecz samorządów terytorialnych. Przedmiot interwencji najczęściej wymagał interdyscyplinarnego podejścia,

w którym przedstawiciele geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej odnajdywali się bardzo dobrze, uczestnicząc w pracach wieloosobowych zespołów reprezentujących różne dyscypliny nauki. Taki obraz wydaje się nie odbiegać znacząco od znanego z wcześniejszych lat charakteru zastosowań praktycznych geografii. Zauważalny jest jednak postęp w zdolnościach do wykorzystywania przewag i doskonalenia zastosowań geograficznych systemów informacyjnych, a także upowszechnienie różnorodnych form wpływu w postaci interakcji społecznych, ułatwiających przepływy wiedzy ukrytej i wzmacniających lokalny/regionalny system innowacji.

Należy podkreślić, że uzyskane wyniki nie tyle obrazują całokształt zasobów oraz zdolności geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej do sprostania wyzwaniom cywilizacyjnym, czyli podaży usług badawczych. Przedstawiają one jedynie fragment popytu stwarzanego przez otoczenie społeczno-gospodarcze, na które dyscyplina była w stanie odpowiedzieć. W tym sensie jest to fragment najistotniejszy, choć możliwy do analizy poprzez pryzmat specyficznych uwarunkowań procedury ewaluacyjnej, stwarzających ryzyko nadmiernej generalizacji i spójności tego obrazu.

Dokonany przegląd zastosowań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej implikuje ważne pytanie o funkcję tego dorobku w obliczu kluczowego wyzwania cywilizacyjnego, jakim jest antropogeniczna zmiana klimatu. Brzmi ono: w jakim wpływ dyscypliny wychodzi naprzeciw tym wyzwaniom i w konsekwencji ma charakter transformujący życie społeczno-gospodarcze? Wydaje się, że odpowiedzi mogą być cenne dla dalszej ewolucji problematyki badawczej i jej praktycznych funkcji.

Piśmiennictwo

- Bański, J. (2011). A diagnosis of contemporary geography in Poland – selected issues. *Czasopismo Geograficzne*, 82(1/2), 11-26.
- Baran-Zgłobicka, B., & Harasimiuk, M. (2016). Znaczenie badań geograficznych w poprawie jakości planowania przestrzennego w jednostkach samorządu terytorialnego. *Barometr Regionalny*, 14(2), 127-140.
- Bigliardi, B., Ferraro, G., Filippelli, S., & Galati, F. (2021). The past, present and future of open innovation. *European Journal of Innovation Management*, 24(4), 1130-1161.
<https://doi.org/10.1108/EJIM-10-2019-0296>
- Bieliński, J., & Tomczyńska, A. (2019). The ethos of science in contemporary Poland, *Minerva*, 57, 151-173.
- Chojnicki, Z. (1984). Dylematy metodologiczne geografii, *Przegląd Geograficzny*, 56(3/4), 3-18.
- Chojnicki, Z. (1996). Geografia społeczno-ekonomiczna wobec transformacji systemowej w Polsce. *Przegląd Geograficzny*, 68(1/2), 9-29.
- Chojnicki, Z., Starkel, L., & Wróbel, A. (1986). Główne kierunki rozwoju polskiej geografii. *Przegląd Geograficzny*, 58(3), 323-338.
- Churski, P. (2018). Podejście zorientowane terytorialnie (place-based policy) – teoria i praktyka polityki regionalnej. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 41, 31-50.
- Churski, P., & Zwoliński, Z. (2011). Funkcje poznawcze i praktyczne nauki o informacji geograficznej (GISc). W: A. Kostrzewski, W. Maik, R. Brudnicki (red.), *Geografia wobec problemów współczesności. Funkcje poznawcze i praktyczne geografii* (s. 95-106). Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy.

- Corti, L., & Thompson, P. (2007). Secondary Analysis of Archived Data, Qualitative Research Practice. W: C. Seale, G. Gobo, J.F. Gubrium, D. Silverman (red.), *Qualitative Research Practice* (s. 297-313). London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage Publications.
- Czym była i jest polska geografia? (1990). *Czasopismo Geograficzne*, 61(3/4), 123-185.
- Dańda, A., Szkup, B., Banaszak, B., Wiewiór, P., Wawer, Ł., & Rojek, M. (2019). *Ewaluacja jakości działalności naukowej – przewodnik*. Warszawa: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
- Domański, B. (2004). Krytyka pojęcia rozwoju a studia regionalne. *Studia Regionalne i Lokalne*, 21(6), 7-23.
- Dutkowski, M. (2004). *Problemy diagnozowania obszarów rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Dutkowski, M., Michalski, T., Sagan, I., & Stryjakiewicz, T. (1999). Polska geografia społeczno-ekonomiczna wobec transformacji, globalizacji i schyłku modernizmu. W: B. Domański, W. Widacki (red.), *Geografia polska u progu trzeciego tysiąclecia* (s. 135-150). Kraków: Instytut Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Fagiewicz, K., Churski, P., Herodowicz, T., Kaczmarek, P., Lupa, P., Morawska-Jancelewicz, J., & Mizgajski, A. (2021). Cocreation for climate change – needs for actions to vitalise drivers and diminish barriers. *Weather, Climate, and Society*, 13(3), 555-570. <https://doi.org/10.1175/WCAS-D-20-0114.1>
- Foray, D. (2015). *Smart specialisation: opportunities and challenges for regional innovation policy*. London – New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Heaton, J. (2008). Secondary analysis of qualitative data: an overview. *Historical Social Research/ Historische Sozialforschung*, 33(3), 33-45.
- Jablecka, J., & Lepori, B. (2009). Between historical heritage and policy learning: the reform of public research funding systems in Poland, 1989-2007. *Science and Public Policy*, 36(9), 697-708.
- Jahn, A. (1964). Stan geografii w Polsce. *Przegląd Geograficzny*, 36(3), 451-463.
- Kiełczewska-Zaleska, M. (1958). O kierunkach rozwojowych geografii człowieka w Polsce. *Przegląd Geograficzny*, 30(3), 403-419.
- Kistowski, M. (2007). Perspektywy zastosowania nauk geograficznych w gospodarce przestrzennej w świetle koncepcji rozwoju zrównoważonego, *Problemy Ekologii Krajobrazu*, 19, 13-23.
- Komisja Ewaluacji Nauki. (2021). *Podręcznik dla ekspertów oraz dla ewaluowanych podmiotów w zakresie opisu wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki*. Warszawa: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
- Kozłowski, F. (1838). *Rys statystyki ogólnej porównawczej pod względem darów przyrodzenia, ludności, przemysłu pierwotnego, rękodzielnego, fabrycznego, handlu i kultury państw Europy*. Warszawa: Drukarnia J. Wróblewskiego.
- Kwiek, M. (2015). *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Lee, J., & Sui, D. (2015). From applying geography to applied geography. *Papers in Applied Geography*, 1, 1-7. <https://doi.org/10.1080/23754931.2015.1009282>
- Leszczycki, S. (1962). Geografia stosowana czy stosowanie badań geograficznych dla celów praktycznych. *Przegląd Geograficzny*, 34(1), 3-23.
- Leszczycki, S. (1979). Rozwój geografii polskiej w sześćdziesięciolecie 1918-1978. *Przegląd Geograficzny*, 51(3), 411-455.
- Lisowski, A. (2016). Stan, perspektywy i strategia rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej. W: A. Suliborski (red.), *Stan, perspektywy i strategia rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej w najbliższych latach (do 2030 r.)*. *Dyskusja międzypokoleniowa* (s. 49-67). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

- Liszewski, S. (2011). Geografia jako nauka praktyczna. W: A. Kostrzewski, W. Maik, R. Brudnicki (red.), *Geografia wobec problemów współczesności* (s. 59-68). Bydgoszcz: Wyższa Szkoła Gospodarki.
- Long-Sutehall, T., Sque, M., & Addington-Hall, J. (2010). Secondary analysis of qualitative data: a valuable method for exploring sensitive issues with an elusive population? *Journal of Research in Nursing*, 16(4), 335-344. <https://doi.org/10.1177/1744987110381553>
- Maik, W. (2016). Geografia człowieka – tożsamość dyscypliny oraz jej stan i perspektywy rozwojowe w Polsce. W: A. Suliborski (red.), *Stan, perspektywy i strategia rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej w najbliższych latach (do 2030 r.). Dyskusja międzypokoleniowa* (s. 28-38). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Mazurkiewicz, L. (1992). Podejście ilościowe a funkcje praktyczne na przykładzie geografii społeczno-gospodarczej. *Przegląd Geograficzny*, 64(3/4), 247-259.
- Mihaylov, V. (2020). Applied Aspects of Human Geography. A Critical Approach to Traditionalist View. *Journal of Geography, Politics and Society*, 10(2), 1-9. <https://doi.org/10.26881/jpgs.2020.2.01>
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company*. Oxford: Oxford University Press.
- Osrodek Przetwarzania Informacji – PIB. (2022). *Opisy wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki*. https://radon.nauka.gov.pl/dane/opisy-wplywu-dzialalnosci-naukowej-na-funkcjonowanie-spoleczenstwa-i-gospodarki?domainDisciplines=DZ0105N_DS010502N&page-Number=1 (23.02.2022)
- Parysek, J.J. & Mizgajski, A. (1991). Główne problemy zastosowań praktycznych geografii polskiej. W: Z. Chojnicki (red.), *Podstawowe problemy metodologiczne rozwoju polskiej geografii* (s. 301-320). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Parysek, J.J. (1990). Czy i jak geografia pełni funkcje praktyczne – dwugłos nauki i praktyki. *Przegląd Geograficzny*, 62(1/2), 3-21.
- Parysek, J.J. (2002). Funkcje praktyczne geografii medycznej. W: T. Michalski (red.), *Zróżnicowanie przestrzenne sytuacji zdrowotnej, systemu bezpieczeństwa i usług medycznych w województwie pomorskim* (s. 7-14). Gdynia: Wydawnictwo EJB.
- Parysek, J.J. (2004). Praktyczne funkcje polskiej geografii. W: Z. Chojnicki (red.), *Geografia wobec problemów teraźniejszości i przyszłości* (s. 119-132). Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Parysek, J.J. (2007). Współczesne funkcje geografii. W: W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Geografia a przemiany współczesnego świata* (s. 73-85). Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane WSG.
- Parysek, J.J., & Mizgajski, A. (1986). The principal problems of Polish geography's practical application. *Concepts and Methods in Geography*, 1, 127-147.
- Pawłowski, S. (1918-1919). Antropogeografija. *Przegląd Geograficzny*, 1, 121-128 i 311-321.
- Resher, N. (2009). *Ignorance. On the wider implication of deficient knowledge*, Pittsburg: University of Pittsburg Press.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (2018). Dz.U. 2018 poz. 1818.
- Rubinson, C. (2019). Presenting qualitative comparative analysis: Notation, tabular layout, and visualisation, *Methodological Innovations*, 12(2), 1-22. <https://doi.org/10.1177/2059799119862110>
- Schneider, C.Q., & Wagemann, C. (2012). *Set-Theoretic Methods for the Social Sciences – a guide to qualitative comparatives analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Simandan, D. (2012). The logical status of applied geographical reasoning. *The Geographical Journal*, 178(1), 9-12. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4959.2011.00430.x>

- Stachowiak, K., & Bajerski, A. (2012). Związki geografii z innymi dyscyplinami – próba analizy bibliometrycznej. W: W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Związki geografii z innymi naukami. Podstawowe idee i koncepcje w geografii* (s. 109-132). Bydgoszcz: Wyższa Szkoła Gospodarki i Uniwersytet Łódzki.
- Szajnowska-Wysocka, A. (2005). Czy geografia ludności jest dyscypliną teoretyczną i praktyczną? W: S. Liszewski, W. Maik (red.), *Rola i miejsce geografii osadnictwa i ludności w systemie nauk geograficznych* (s. 115-119). Bydgoszcz: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy.
- Szarfenberg, R. (2011). Dowody naukowe jako podstawa polityki społecznej, zarządzania społecznego i pracy socjalnej. *Problemy Polityki Społecznej*, 15, 13-28.
- Szlachta, J. (2014). Nowe uwarunkowania trzeciej generacji strategii rozwoju regionalnego w Polsce. *Prace i Materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego*, 94, 243-268.
- Śleszyński, P. (2016). Spór o polską geografję: diagnoza, ocena i propozycje naprawy. W: A. Suliborski (red.), *Stan, perspektywy i strategia rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej w najbliższych latach (do 2030 r.)*. Dyskusja międzypokoleniowa (s. 133-156). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Śleszyński, P. (2020). Geografia wobec wyzwań systemowej reformy nauki w Polsce. *Prace i Studia Geograficzne*, 65(2), 57-69.
- Woo, D., Pierce, C.S., & Treem, J.W. (2022). Specialists over generalists?: Examining discursive closures and openings in expert collaborations. *Communication Monographs*, 89(1), 70-95.
<https://doi.org/10.1080/03637751.2021.1950917>
- Teraźniejszość a wyzwania przyszłości geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej. Konferencja naukowa.* (2021). Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM. <https://wgseigp.amu.edu.pl/strona-glowna/konferencje-i-zebrania/konferencja-terazniejszosc-a-wyzwania-przyszlosci-geografii-spoleczno-ekonomicznej-i-gospodarki-przestrzennej>
- Wysocki, Z. (1973). O problematyce geografii stosowanej. *Przegląd Geograficzny*, 45(2), 275-294.

Summary

Poland's systemic transformation of recent decades has generated significant change in the country's system of science. For example, there has been a clear increase in the importance of top-down funding for defined areas of applied science, as well as support for the transfer of results to the economy, in line with decision-makers' faith in the "knowledge-based economy" concept growing in popularity in this period.

The latest (post-2018) iteration of relevant reform pursued in Poland brought further and deeper formalisation of the application criterion used to evaluate scientific units, also in the context of a further-reorganised structure as regards identified fields and disciplines of science. A major sign of this was the establishment of the discipline of socio-economic geography and spatial management, offering a common institutional framework for research of a territorially sensitive nature hitherto pursued in a number of different disciplines.

In line with that development, the work presented and summarised here has sought to characterise the impact of the aforementioned socio-economic geography and spatial management on its relevant environment and circles. Hitherto, there has been no academic examination of this issue, by specific reference to the set of actors (entities) which can be taken to constitute the newly-established discipline. In line with that, the

main source of information utilised was the structured dataset relating to the applied performance of the said scientific bodies – as a recognised and required element in the relevant process of evaluation of activity and results. The dataset in question contains information on 17 universities and R&D institutions reporting in relation to 38 descriptive titles intended to exemplify and summarise the scientific impact exerted in socio-economic development. The descriptions in question offer information as to the issues/areas impacted upon, their geographical scale, the form of impact, the role given research entities actually play in shaping that impact, the practical functions served, and the degree to which interdisciplinarity is achieved.

The acquired qualitative information of this nature was needed for the authors' further pursuit of a method of secondary qualitative analysis that in particular entailed a comparative truth table.

The results serve to confirm the important role of the newly-established discipline when it comes to activities serving the relevant social and economic environment, particularly in the programming of interventions relating to elements of territorial capital, and in the raising of the praxeological quality of policies oriented in a territorial manner. The dominance of cultural, diagnostic and decision-making functions corresponded with the main strengths noted for applied human geography and planning, i.e. territorial sensitivity, as well as an ability to integrate knowledge and coordinate the processes by which that knowledge is both generated and disseminated. At the applied level, subject matter points to cooperation with other disciplines that is both wide-ranging and of high intensity – a circumstance that would seem to bode well for the integration of the new discipline in Poland.

It is worth emphasising that the results obtained here do not offer much of a depiction of totality of resources, or the capacity Polish socio-economic geography and spatial management might be in a position to bring to bear, in meeting civilisational challenges through the supply of research services. All that is represented is a mere fragment of the demand generated by the socio-economic environment, to which the discipline was able to respond. In this sense, what is involved is the most-relevant fragment, though it is possible to analyse through the prism of the specific conditions of the evaluation procedure, with a risk therefore posed in terms of over-generalisation and consistency of picture.

Further research questions arise alongside the results presented. In the context of the inevitability and dynamics of anthropogenic climate change, the question of the subjectivity and causality of the research units that make up the analysed discipline seems crucial. Does its impact on the relevant environment meet the challenges identified, and attain a transformative character, or does it just serve to reproduce the dominant socio-technological regimes? And that question implies another, regarding the efficiency of the decision-making function exercised by the actors evaluated. The discipline's theoretical, conceptual and methodological apparatus offers various diagnostic possibilities. By its very nature, decision-making activity is fraught with risk, burdened by uncertainty regarding future events and required to address heterogeneous criteria regarding stakeholder rationality. This all denotes great challenges where the application of scientific knowledge is concerned. A third question then concerns the integration factors of the new discipline. Is it fundamental research or practical activity that is crucial to it?

